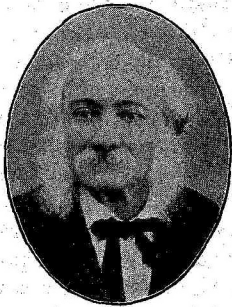

ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ ΑΣΩΠΙΟΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΤΟΥ. — ΠΡΟΣΩΠΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ὁ θάνατος τοῦ Ἀσώ-
πιου εἶχε τι τὸ ἰδιαιτέ-
ρως θλιβερόν διότι μαζὴν
του σχεδὸν ἐκπνεύετο ὁ
λόκληρος ἐποχὴ. Ὁ με-
τριοφρων, ὁ πολυμαθής,
ὁ ἀπονήρευτος γέρον, ὁ
οὐδόλως ἐπηρεασθείς
ἀπὸ πολλὰς τοῦ νεωτέ-
ρου πνεύματος νόθους
ἐκδηλώσεις, ἔζη εἰς τὸν αὐτὸν κόσμον τοῦ
πνεύματος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐχειραγωγήθη καὶ
εἰς ὃν ἠνδρώθη. Ἡ μελέτη τῶν παλαιῶν βιβλίων
εἶχε δι' αὐτὸν κάτι τι ἱερᾶς λειτουργίας ἢ ἐπι-
πολαϊότης ἥτις κυριαρχεῖ σήμερον εἰς τὴν ἐλα-
φρὰν φιλολογίαν ἥτο ὅλως ἀγνωστος δι' αὐτόν,
ὅστις ἐξωνύχιζεν καὶ τὴν τελευταίαν γλωσσο-
λογικὴν ἢ ἱστορικὴν ἀπορίαν, χωρὶς ἐν τούτοις
νὰ εἶναι σχολαστικός. Ἡ χάρις, χάρις ἀδιάστος
καὶ Ἀττική, γλυκεῖα καὶ ἀπολαυστική, περιενέ-
δυε τὰς λεπτοτάτης ἐκφράσεως μελέτης τοῦ Μὲ
ποῖαν πολυμαθείαν ὕμνησε τὸ «Πνεῦμα» καὶ
ποῖαν χάριν ἔχει ἡ «Ἱστορία τοῦ Διαβόλου». Αἱ
«Ἀναμνήσεις τῆς Ἰταλίας» εἶνε ἀναμνήσεις βίου
ἐξόχως ζωηροῦ καὶ σπινθηρίζοντος, ὁμοίως τῶν
ὁποίων σπανίως σήμερον δύναται τις νὰ ἔχη.
Διότι ἄλλη ἡ ἐποχὴ ἐκείνη· πλὴν τῶν αἰώνων
μνημείων, ἄλλη ἡ ἄλλη ζωὴ ἥλλαξε. Καὶ ὁ γη-
ραιὸς λογογράφος ἦτο εἰς φωνογράφος μιᾶς ἀλη-
θινῆς, ἀλλὰ περασμένης πνευματικῆς ζωῆς.

Ὁ Ἀσώπιος ἐγεννήθη ἐν Κερκύρᾳ τῷ 1826.
Μόνος υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου Ἀσώπιου, καθη-
γητοῦ τῆς φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἐ-
στάλην ὑπὸ τοῦ πατρὸς του νεώτατος εἰς Παρι-
σίους ἵνα σπουδάζῃ τὴν ἱατρικὴν· ἀλλ' ὁ Ἀσώ-
πιος εὗρε τοὺς Παρισίους πόλιν προσφορο-
τέραν μᾶλλον εἰς διασκεδάσεις ἢ εἰς μελέτην
τόσφ θετικῆν. Καὶ ἡ μόνη ἴσως ἀνάμνησις τῆς
ἀποπείρας ἐκείνης τῆς ἱατρικῆς του, εἶνε ἡ
ἀφιέρωσις τοῦ πατρὸς εἰς τὸν Α' τόμον τῆς Ἱστο-
ρίας τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων: «τῷ υἱῷ μου
Εἰρηναίῳ σπουδάζοντι ἐν Εὐρώπῃ τὴν παθολο-
γίαν, μαиеυτικὴν καὶ χειρουργικὴν». Ἐν Παρι-
σίοις συνειργάζετο εἰς ἐφημερίδας καὶ μετὰ τοῦ
Δουμά εἰς τὸν «Σωματοφύλακα». Ἐὰν ἔμενεν εἰς
Εὐρώπην ὁ Ἀσώπιος, θὰ ἦτο ἀναμφιδόλως σή-
μερον μία δόξα τῆς Γαλλίας.

Ὁ Ἀσώπιος ἦτο χαριέστατος ὁμιλητής, πρό
θυμος πάντοτε νὰ μανθάνῃ, πάντοτε ἐρωτῶν,
εὐστροφος εἰς ἀπαντήσεις. Ἐπὶ ὥρας ἠδύνατο
τις νὰ συνομιλῇ μετ' αὐτοῦ, χωρὶς νὰ αἰσθάνε-
ται τὴν παραμικρὰν κόπωσιν.

Αἱ ὁμιλίαι τοῦ ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον
ἱστορικαί, ἐντυπώσεις τῆς ἐποχῆς του καὶ τῶν
μελετῶν του. Ἡ Ἀγία Γραφή καὶ ἡ Ἰταλικὴ
τοῦ Μεσαίωνος καὶ τῆς Ἀναγεννήσεως φιλολο-
γία ἦσαν δι' αὐτὸν πηγὴ ἀνεξάντλητος. Τὰ ἀ-
νέκδοτα διεδέχοντο ἄλληλα καὶ ἐτελείωνε πάν-
τοτε μὲ μίαν χαρακτηριστικὴν φράσιν, μὲ ἓν
ἀπόφθεγμα δροσερωτάτης χάριτος.

Ἡ γυνὴ, τὸ αἶνιγμα τῶν αἰώνων, διεδραμά-
τισε εἰς τὸ φιλολογικὸν ἔργον τοῦ Ἀσώπιου ἐ-
νεργότατον μέρος, ὅσον καὶ εἰς τὰς καλὰς ἡμέ-
ρας του ἐν τῇ κοινωνικῇ ζωῇ. Εἰρων, καυστι-
κώτατος, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπιατος τῶν ἀπείρων ἐ-
λαττωμάτων τῆς ψάλτης, καὶ θαυμαστῆς τῶν ἀ-
πείρων θελγῆτρων τῆς. Καὶ ἐσχάτως ἔτι, ὅτε ὁ
θάνατος τὸν παρεμόνευε, ἴστατο πολλάκις ἐν
μέσῃ ὁδῷ ἀποθανυάων ἀφελέστατα διερχομέ-
νην συλφίδα, μὲ μίαν ἀκούραστον περιέργειαν
καὶ εὐχαρίστησιν. Καὶ ὅμως τί δὲν ἤκουσε τὸ
γυναικεῖον φῦλον ἀπὸ τῶν γλυκύν αὐτὸν γέ-
ροντα, ὁσάκις ἔγραφε!

Εἰς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα ἀπεστρέφετο τὰς
ὑπερβολὰς. Τὸν Κόντον καὶ τὸν Ψυχάρην, τοὺς
ἐθεώρει καταστροφεῖς τῆς γλώσσης. Ἦτο φίλος
τῆς καθαρευούσης, οὐχὶ τῆς ἀρχαϊζούσης, ἀλλὰ
τῆς ὁμιλουμένης, μὲ τινὰς ἐλαφροτάτους δημο-
τικoὺς τύπους. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι μίαν ἡμέραν
καθ' ὁδὸν ἐπὶ ὦραν μοῦ ὠμίλει διὰ τὸ ἐπίρρη-
μα ποῦ· τὸ ἐθεώρει πολὺ εὐμεταχείριστον
εἰς τὴν γραφὴν καὶ μὲ ἡρώτα ἂν σφάλῃ τις με-
ταχειριζόμενος αὐτὸ εἰς τὰς πολυειδεῖς σημα-
σίας του. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸν ἠμπόδιζε, ὡς ἐν
συνεχείᾳ νὰ μοῦ ὠμίλει λ. χ. καὶ διὰ τοὺς πογ-
τικούς, ἐπεξηγῶν μοι διατί τὸ «Ποντικονῆσι»
τῆς Κερκύρας ὠνομάσθη οὕτω.

Τὸ γραφεῖον του ἦτο ἀρχαϊκώτατον, ἀπλού-
στατον. Ὁ μόνος πλοῦτος τοῦ χαμηλοῦ οἰκίσκου
τοῦ ἦσαν τὰ βιβλία. Βιβλία παλαιά, ἐμποιοῦντα
ἐντύπωσιν παρελθούσης γενεᾶς, εἰς πυκνὰς
γραμμὰς παρατεταγμένα. Τὰ δὲ χειρόγραφα του,
ἀληθινὰ παλιμψηφιστά, διότι οὐδέποτε ὁ Ἀσώ-
πιος διέγραφε μίαν λέξιν, ἀλλὰ προσεκόλλα ἐπ'
αὐτῆς τεμάχιον χάρτου, μὲ τὴν νέαν διόρθωσιν.

Ἡ ἡλικία ἦτο δι' αὐτὸν μία ἐνόχλησις. Μίαν
ἐβδομάδα πρὸ τοῦ θανάτου του τὸν συνήντησα
εἰς τὴν ὁδὸν Σταδίου, ἀπολαμβάνοντα τὸν ἥλι-
ον. Μοῦ ἔδωκε τὰ περιεχόμενα τοῦ β' τόμου τῶν
«Παλαιῶν καὶ νέων», οὗ τὴν ἐκδοσιν ἀνέμενε
παρὰ τοῦ κ. Μαραζῆ, καὶ οὗ τὴν ἐργασίαν εἶ-
χεν ἐντελῶς ἐτοίμην. Μόλις ἐστάθην μὲ μοῦ ἐξέ-

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

φρασε την χαράν του διὰ τὴν ἡλιόλουστον ἡμέραν.

— Ωραῖος καιρὸς διὰ τὰ πολὺ μικρὰ παιδιὰ καὶ διὰ τοὺς πολὺ γέροντας, τοῦ εἶπα.

Διευαγγελιστὴν.

— Μὰ δὲν εἶμαι, mio caro, καὶ πολὺ γέροντας ..

Καὶ νύχαριστῆται ὅταν ἐδεῖξα ὅτι συνεφώνουν μαζί τοῦ καὶ ἐστρεψε εὐθὺς τὸν λόγον εἰς τὰ «πρῆγματα ὅπως ἐσυνείθιζε, χαμογελῶν νὰ λέγῃ.

★

Ἐσχάτως μοῦ ἔλεγε ἐκμυστηρευομένου τὰ δυσφόρια τοῦ φιλολογικοῦ σταδίου.

— Ἀλλοτε ὁ Παυλίδης εἶχεν βιβλιοπωλεῖον καὶ ζαχαροπλαστεῖον. Τὸ ζαχαροπλαστεῖον ζῆ καὶ βασιλεύει. τὸ βιβλιοπωλεῖον ἐκλείει. Τὰ γλυκὰ ἔφαγαν τὰ βιβλία !... Δὲν σοῦ φαίνεται χαρακτηριστικὸν τῆς ἐποχῆς μας;

★

Πρὸ ὀκταετίας περίπου, ὅτε ἦνθαι τὸ ζήτημα τῆς γυναικείας χειραφετήσεως, ἔλαβα συνεντεύξεις τινάς, ἐκ μέρους τῆς ἐφημερίδος ἥς ἦμιν ἀρχισυντάκτης. Ἐπρεπε πρῶτίστως ν' ἀποταθῶ εἰς τὸν Ἀσώπιον, ὅχι μόνον διότι ἦτο ὁ σεβαστότερος τῶν λογίων, ἀλλὰ καὶ διότι ἦτο εἰδικὸς εἰς τὸ γυναικεῖον ζήτημα.

Τὸν συνήντησα καθ' ὁδόν. Χαρिέστεραν ὁμιλίαν σπανίως ἀπήλυσά. Ἐδημοσιεύθη ἡ συνέντευξις ἐκείνη ὅλη ἡ γνώμη τοῦ συνωψίζετο εἰς ἓν... μείδιμα. Μόλις κατόρθωσα νὰ τοῦ ἀποσπάσω τὴν γνώμην ὅτι «αἱ ἐφημερίδες ἀντι ν' ἀπασχολῶνται μὲ τὰ κουκλόπανα τῶν κυριῶν, προτιμώτερον θὰ ἦτο νὰ ἐγραψαν διὰ τὰς ὑπονόμους, τὰς ὁποίας δὲν ἔχει ἡ πόλις!».

★

Ὀλίγον ἔλειπεν ὁ Ἀσώπιος νὰ γίνῃ ἐκατομυριοῦχος.

Ὁ Γκτύλφορντ ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, ὅστις εἶχε βαπτίσει τὸν Εἰρηναῖον, εἶπεν εἰς τὸν πατέρα Κ. Ἀσώπιον νὰ κάμῃ τὸν υἱόν του ἱερέα καὶ ὑπέσχετο νὰ ἀφῇσιν εἰς τὸν Εἰρηναῖον ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν του, ἀνέρχουμένην εἰς ἐκατομμύριον Ἀλλ' ὁ πατὴρ Ἀσώπιος δὲν ἐστρεψε.

★

Ὁ Ἀσώπιος δὲν εἶχε παράσημον. Τιμὴ δι' αὐτόν! Καθ' ἦν ἐποχὴν τὸ παράσημον ἐν Ἑλλάδι κατήντησε εἶδος συναλλαγῆς, ἀπονεμόμενον κατὰ δεκάδας εἰς ἀδήμους, ἀγραμμάτους καὶ ἡλιθίους ἢ πολιτεία δὲν ἐσκέφθη νὰ τὸ ἐξαγνίσῃ κάπως, νὰ τὸ τιμῇ, ἀναρτῶσα αὐτὸ εἰς τὰ στῆθιν ἐνὸς Ἑλλήνος, ὅστις ἐπὶ ἐξήκοντα συνεχῆ ἔτη συνέγραφε καὶ ἐμελέτα. Ἀλλὰ τίς ἡ ἀνάγκη νὰ ἔχῃ τὸ παράσημον ὁ Ἀσώπιος, ἀφοῦ τὸ ἔχουν γραφεῖς ὑπουργείων, βλαχοδήμαρχοι καὶ παντοπώλαι !...

★

Εἶχα τὸ εὐτύχημα νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου του. Ὁ ἥλιος ἔδυε, καθ' ἦν στιγμὴν εἰσηρχόμεν ἐν τῷ στενόμεκρον δωμάτιον, ἐνθα εἰργάζετο μὲ τοὺς προσφιλεῖς συντρόφους τοῦ—τὰ βιβλία. Ἀνεπήδησε μετὰ νεανικοῦ σφρίγγους μόλις μὲ εἶδε καὶ ἐδέχθη μὲ παιδικὴν χαρὰν τὰς εὐχάς μου διὰ τὸ νέον ἔτος. Τί δὲν μοῦ εἶπε ἐκείνην τὴν ἡμέραν! Θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι προήσθάνετο ὅτι δὲν θὰ συνηντῶμεθα πλέον, καὶ ἤθελε νὰ λέγῃ, νὰ λέγῃ. Ἐσχάτως εἰργάζετο διὰ μίαν μελέτην ἦν προωριζε διὰ τὴν «Πινακοθήκην». Θὰ ἀπνηρτίζετο ἀπὸ τρία μέρη, θέμα δὲ ἦτο ἡ παρακμὴ τοῦ βιβλίου ἐν Ἑλλάδι, διανθιζομένη ἀπὸ ἀναμνήσεις τῶν πρὸ τεσσαρακονταετίας Ἀθηνῶν. Τὰ «βάσανα τῶν συγγραφέων» ἐσκόπεινὰ τὴν βαπτίσῃ. Ἐπειτα εὔρε ὡς καταλληλότερον τὸν τίτλον: «Τὸ καθαρθήριον τῶν γραμμάτων». Καὶ ἀκριδῶς τὴν ἡμέραν καθ' ἦν ἐξεδίδετο ἡ «Πινακοθήκη» προαγγελλοῦσα τὴν μελέτην τοῦ, ὁ Ἀσώπιος ἔβην σκεν, ἀφίνων ἡμιτελῆ τὰ χειρόγραφα τοῦ. Ἡ «Πινακοθήκη» σεμνύνεται ὅτι αὐτὴ διεξεδίκεσε τὰς τελευταίας λάμψεις τοῦ πνεύματος τοῦ καὶ ὅτι δι' αὐτὴν προωρίζοντο αἱ τελευταῖαι τοῦ ἀειμνήστου λογοτέχνου γραμμαί. Εἰς εὐλαβῆ ἀνασκάλευσιν τῶν χειρογράφων τοῦ, ἦν μοι ἐπέτρεψε ἡ χήρα, εὔρον μετ' ἀπείρου συγκινήσεως ὀλίγας σελίδας τῆς μελέτης αὐτῆς, ἥτις θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον τῆς «Πινακοθήκης» καὶ ἥτις εἶνε πολὺ περιεργος—ἄλδξ πνευματικῆ, ἀνατέλλουσα ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ γυλνιαιου τάφου τοῦ.

Α. Κ.

★ ΑΠΟ ΤΑΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΙΣ ★

ΛΑΧΤΑΡΙΣΜΑ

Κι' εἶπα νὰ πάρω λύρα ἀνήκουστη
καὶ κάλλη πεθαμένα ν' ἀναστήσω,
ψυχὴ νὰ δώσω 'στὰ ἄντρα καὶ δύναμι
καὶ μέγαρα τριγύρω νὰ σκορπίσω.

Κι' εἶπα νὰ πλάσω κόσμους ἄπειρους,
ποῦ νὰ μὴ οὐδνε ἡ θλίψι καὶ τὰ χρόνια
μὰ-ἄλλοιμονο-μιά δύναμι ἀνυπόταχτη
δεμένον μὲ κρατεῖ 'στὰ καταχθόνια.

Καὶ τώρα ἡ ψυχὴ μου αἰχμάλωτη,
'ὄν 'σὲ πλοκάμους μέσα καὶ σὲ δίχτυ,
θλιμμένη παραδέρνει μὲ λαχτάρισμα
'στὸ ἀτέλειωτο τοῦ πόρου μεσοῦνχτι.

ΣΤΥΛ. ΣΠΕΡΑΝΤΖΑΣ